

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 21.01.2026 nr JDM/26-0088/-1K

Meie: 05.02.2026 nr 1-7/21-2

**Riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste
arendusprojektide määruse eelnõu
kooskõlastamata jätmine**

Lugupeetud proua minister

Siseministeerium (edaspidi SIM) tänab võimaluse eest esitada omapoolsed tähelepanekud Justiits- ja digiministeeriumi (edaspidi JDM) määruse eelnõule „Riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide määrus“ (edaspidi eelnõu). Eelnõu eesmärk – tagada riigi IKT-kulude läbipaistvus, vältida dubleerimist ning suurendada efektiivsust – on kahtlemata asjakohane, kuid eelnõus toodud kujul jätab SIM ettepaneku kooskõlastamata ning alljärgnevalt selgitame täpsemalt kooskõlastamata jätmise asjaolusid.

I Üldised tähelepanekud:

Õigusloome korralduses on JDMi võtnud juhtrolli halduskoormuse tasakaalustamise reegli rakendamiseks. Uue õigusakti eelnõuga tuleks selgelt välja tuua ka asjaolu, kas plaanitav muudatus toob kaasa täiendava halduskoormuse ja kui toob, siis milline on seda tasakaalustav regulatsioon. Etteruttavalt märgime, et mõju avalikule sektorile ei ole eelnõu koostamisel hinnatud ning kitsalt keskendutud JDMi enda koormuse kasvule märkideks selleks kolme täiendava ametikoha vajaduse. Eelnõus kirjeldatud protsess loob ilmselgelt täiendava halduskoormuse avalikus sektoris tervikuna ning eeldab ka teiste ministeeriumite ja nende haldusalade regulaarset panustamist ainuüksi materjalide ettevalmistamisel, oma vajaduste kaitsmisel ja nõukodade tasandil ekspertteadmise jagamisel. Palume eelnõus läbipaistvalt ja realistlikult hinnata ning välja tuua koormus avalikule sektorile tervikuna ning näidata, kuidas on planeeritud lisanduvate kulude katmine.

Eelnõust ega selle seletuskirjast ei nähtu, kas ja kuidas on soovitava kontrolli rakendamisel maandatud erinevad, kuid kaasuda võivad riskid. Kui riiklikul IKT juhtkogul on õigus arendusi suunata või peatada, kuid vastutus teenuse toimepidevuse eest (näiteks sisejulgeoleku kriisiolukorras) jääb SIM-le, on tegemist vigase juhtimismudeliga. Vastutus ja otsustusõigus peavad kattuma.

II Tähelepanekud eelnõu paragrahvide lõikes:

1. Eelnõu paragrahv 4: kasutatakse suurel hulgal erinevaid mõisteid, mis on eelnõus endas jäetud defineerimata või viitamata, kust definitsiooni kirjelduse leiab. Samas mõisted, mida on püütud defineerida, ei aita kaasa kuidagi selgusele:

1.1. nii näiteks on defineerimata mõiste „kriitiline teenus“ või

- 1.2. püütud defineerida mõiste „IKT arendusprojekt“. Eelnõus toodud kujul mõistet rakendades esitaks ainuüksi SIM haldusala ca 400 arendusprojekti (2026 tööplaani näitel). Ka saaks „IKT arendusprojektina“ defineerida iga eesmärgipärast koodimuudatust; või kuidas ennetame seda, kus üks asutus viib koodimuudatuse läbi arendusprojektina, teine käsitleb seda jooksva haldustööna?
2. **Eelnõu paragrahv 5:** kui soovime hakata riigi IKT-arendusplaanis olevaid projekte prioriseerima, siis selle eelduseks on kokkulepitud metoodika. Kes selle välja töötab ja millised on kriteeriumid?
3. **Eelnõu paragrahv 6:** põhimõtete kehtestamine saab toimuda selgetelt alustel, mis tagab põhimõtte üheselt mõistetavuse - st konkreetsuse. Ka ei tohiks põhimõtte väljendada jäika absoluutsust. „Dubleerimine“ absoluutse keeluna on piirav - näiteks turvalisuse või riskide hajutamise eesmärgil on dubleerimine teatud oludes lausa vajalik. Ka ei ole võimalik mitte millegi vastu hinnata, kas konkreetne planeeritav arendusprojekt on dubleeriv või mitte. Selleks on vajalik luua mõningased eeldused, et arendusprojekti algataja saaks dubleerimist tuvastada või hindaja selle nõude täitmist valideerida.

Samuti tekib küsimus, mis on „tõendatud ühiskondlik vajadus“. Paragrahv sätestab ka „paindlikkuse“ ning „kulutõhususe põhimõtte“, kuid ei anna viiteid, kas ja mida me riigis tervikuna IKT rahastamises senisest teisiti teeme. Lahendus ei saa olla senine retoorika, kus „vahendid leitagu iga ministeeriumi oma vahenditest“. Põhimõttena on eelnõus toodu üllas, kuid selgusetuks jääb milline on plaan või kavandatud tegevused, et senine projektipõhine rahastamine pidurduks ja rahastamine oleks tagatud just eeltoodud kahte põhimõtet järgides?

Ka ei saa olla kulutõhusus absoluutne eeldus – riigi primaarne eesmärk ei ole olla kulutõhus. Riik peab tagama avaliku teenuse. Meil on täna teenuseid, mis on äärmiselt kallid nii arendada kui ülal pidada ning mille tagamine on riigi põhiülesanne ilma, et need teenuse tarbijalt riigilõivuna tagasi teeniks ning kasumlikud oleks.

4. **Peatükk 2:** teeme ettepaneku koostöös erinevate ministeeriumitega kokku leppida ja läbi mõelda toimiv otsustusprotsess. Heaks alguseks on tänane nn digipöörde juhtimisloogika ning selles ilmnunud probleemkohtade tundmaõppimine. Oleme püüdnud teatud osa arendusprojektidest juhtida kanalis, kus prioriseerimise ja vajalikkuse otsuseid langetab JDMi kui rahastaja. Bürokratia, mis kaasub materjalide ettevalmistamiseks, pidevaks õigustamiseks ja kaitsmiseks nii kirjalikus kui füüsiliste kohtumiste formaadis, kulmineerub tulemina pooleaastase pikkusega otsuste ootamiseks. Peame suutma uue sarnase regulatsiooni kehtestamisega pudelikaela tekkimist ennetada ja ühiselt analüüsima, millised protsessid tulemuseni jõudmist takistavad.

Eelnõu väljatöötajatel ei saa olla täna selgus selles, milline on prognoositav maht, mis kavandatavate kodade ja lõpuks juhtorgani lauale jõuavad – selle prognoosi aluseks olevaid andmeid ei ole paraku küsitud. Seda enam, et pole kokkulepet, millised on regulatsiooni ulatusse kuuluvad „IKT arendusprojektid“.

5. **Paragrahv 12:** eelnõu paragrahvist võib välja lugeda, et:
  - 5.1. igal ministeeriumil peab olema oma nn IKT strateegia – kas eesmärk on luua regulatsioon, mis kohustab eraldi IKT strateegiat looma? SiM valitsemisala töötab välja valitsemisala digiarengu suundi, mida me ei käsitle klassikalise strateegiadokumendina;
  - 5.2. äriteenuste pikaajaline vaade (strateegia) on SIM näitel kajastatud Siseturvalisuse arengukavas ja digiarengu suunad on sihistatud äriarenduse võimesatmisele (baastehnoloogia, turve, tehisintellekt). JDM ei peaks võtma endale pädevust strateegiliste dokumentide sisustamiseks ega suunamiseks teistes valitsemisalades.

Paragrahv räägib läbisegi „ärimuudatuse ettepanekust“ ja „IKT arendusprojektist“. Ka ei ole asjakohane nõuda, et arendusprojektid hakkavad viitama igaüks erinevatele strateegiatele, vaid piisab, kui viide on valdkonna arengukavale. Viimane tugineb omakorda riigi strateegiadokumentidele ja on nendega koosmõjus. Paragrahvi eelnõust jääb mulje, et riigi IKT arenduste plaani võib panna kõike (seda enam, et definitsioon „IKT arendusprojekt“ on hägune) ja seda enne kinnitamist ei valideerita ega korrastata?

- 6. Paragrahv 13:** paragrahvi eelnõu lõikes 1 kirjeldatud ajakava ei ole realistlik. See tähendaks seda, et 2027 arendusvajadused peavad olema kirjeldatud ja kinnitatud septembris 2026. Taoline jäik planeerimistsüklitel seab ohtu sisejulgeoleku operatiivvõimekuse. Avalik teenus ei saa jääda ootama riikliku IKT juhtkogu otsust ja unustatakse asjaolu, et seaduse muudatused või operatiivvajadused nõuavad sageli kiiremat sekkumist äriloodikasse.

Selgusetu on IKT arendusprojekti kooskõlastamise metoodika ja pädevus. Ühes lõikes sätestatakse, millistel juhtudel JDM kooskõlastab IKT arendusprojekti (4) ja sama paragrahvi eelnõu teises punktis sätestatakse, et IKT arendusprojekti kooskõlastab riigi IKT juhtkogu (13). Ka on lõikes 4 toodud pädevusulatus kohati liialt meelevaldne – millele tuginedes hindab JDM, kas IT-asustus on „võimeline IKT arendusprojekti eesmärgi saavutama“ või kohustada ministeeriumeid koostama ja esitama JDM-le IKT strateegia dokumente. Läbivalt on kasutatud paragrahvi eelnõu sõnastuses JDMi ainuõigust midagi teha – samas kontseptsiooni kohaselt on selleks pädevusorganiks siiski eelduslikult loodav IKT juhtkogu?

SIM valitsemisala IT maja on rahvusvaheliselt sertifitseeritud ja allutatud rängele ISO 27001 standardile. Niisamuti oleme auditeeritavad eIDAS nõuetest johtuvalt. Üheselt peame mõistma ka asjaolu, et kui riik kohustab dubleerimise ennetamise eesmärgil kasutama mõnda kesket komponenti, mis ei vasta ISO-standardi rangetele toimepidevuse nõuetele, satub ohtu kogu sisejulgeoleku taristu usaldusväärsus.

Eelnõus sätestatud auditeerimise ja aruandluse põhimõtted on liialt algelised ja seetõttu SIM oma tagasisides neil pikemalt ei peatu.

SIM peab algatust riigi IT korrastamiseks ja sihistamiseks möödapääsmatuks suunaks. Et me õnnestuks ja saaks edusamme tunda, on oluline fookuse sihistamine jõukohasemale ja mitte püüda „maailma parandada“ ühe ropsuga. Teeme ettepaneku kaaluda, kas tuntav muudatus ei võiks kaasuda viisil, kus:

- 1.1. alustame sarnastest ja ühetaolistest vajadustest üle riigi nagu varahaldus, juurdepääsuõiguste haldus, planeerimissüsteemid, aruandlussüsteemid jne ning
- 1.2. toome pilti seniste püüdluste õpikohad, mida peaksime teadlikult uue süsteemi ülesehitamisel ennetama ja vältima.

Selleks on paslik kuulata ja kaasata neid kompetentse erinevatest ministeeriumitest ja nende haldusaladest, kes IKT arendusvajadusi tegelikult planeerivad, realiseerivad ja ellu rakendavad.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Teadmiseks:
Politsei- ja Piirivalveamet
Päästeamet
Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus
Häirekeskus
Sisekaitseakadeemia